

บทที่ 9 การรู้รับภาษา

“เด็ก ๆ ทั่วไปได้พูดตามผู้ใหญ่แบบนกแก้วนกขุนทอง แต่ที่ใช้ประโยคเพื่อนำไปสรุปกฎเกณฑ์ และสร้างไวยากรณ์ของตนเองขึ้น ซึ่งจากอันนี้แหละที่เด็กสามารถสร้างกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ขึ้นมา และความรู้ในการสร้างกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์นี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวเด็กเอง เด็กอนุพันธ์รายละเอียดทางภาษาที่เด็กได้เรียนมาจากการรับรู้จากผู้ใหญ่”

Bruce L. Liles: *Introduction to Linguistics*

คนไม่ว่าจะโง่สักขนาดไหน เมื่อเกิดมาก็ย่อมจะรู้รับภาษาคน สามารถพูดกับคนรอบข้างได้ พออายุประมาณ 5 ขวบ ก็รู้กฎเกณฑ์ไวยากรณ์ รู้จักเรียงคำ ใช้คำได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าบางคนเมื่อเติบโตขึ้นก็ไม่มีโอกาสได้เรียนเขียน เรียนอ่านเลยตลอดชีวิต แต่เขาเหล่านั้นก็ใช้ภาษาได้ปกติ ฉะนั้นกระบวนการรู้รับภาษาจึงผิดกับกระบวนการเรียนอ่านและเขียน ฉะนั้นการศึกษาว่าเด็กรู้รับภาษาอย่างไร จะช่วยให้เราเข้าใจกระบวนการสอนภาษาเป็นอย่างดี เราต้องยอมรับว่า ในช่วงเวลาที่อวัยวะในการออกเสียงของเด็กยังไม่พัฒนาพอ เด็กจะรับฟังเสียงคนรอบตัวเด็กเป็นสำคัญ ถ้าสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กไม่ใช้ภาษา เด็กก็จะมีโอกาสรู้รับภาษาเลยดังปรากฏว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงเป็นลูกหมาป่า อย่างเมคิลีลูกหมาป่าก็ดี วิคเตอร์อายุ 12 ขวบตอนที่นักล่าสัตว์ไปพบอยู่ในป่ากับสัตว์ก็ดี เด็กที่ถูกขังอยู่ในบ้านชั้นบน และไม่ให้พบปะคนก็ดี และเด็กที่พ่อแม่หูหนวกเป็นใบ้เลี้ยงดูก็ดี จะพูดภาษาไม่ได้และไม่รู้ภาษาเลย ข้อเสนอสนับสนุนอีกอย่างหนึ่งที่ถือว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการรู้รับภาษาก็คือ เด็กไม่ว่าจะมีเชื้อชาติใดก็ตาม ถ้าไปเติบโตในสิ่งแวดล้อมที่พูดภาษาหนึ่งจะพูดภาษาของสิ่งแวดล้อม เป็นต้นว่าเด็กไทยไปเติบโตในญี่ปุ่น ก็จะพูดภาษาญี่ปุ่น แม้พ่อแม่จะพูดภาษาไทยด้วยในบ้าน นอกบ้านเด็กก็จะพูดภาษาญี่ปุ่น และพยายามใช้ภาษาญี่ปุ่นกับพ่อแม่ และมักจะพูดภาษาไทยด้วยสำเนียงญี่ปุ่น หรือเด็กไทยที่พ่อแม่อพยพไปตั้งถิ่นฐานที่อเมริกาเสียนาน ลูกก็พูดภาษาไทยไม่เป็น เมื่อส่งเด็กเรียนภาษาไทยในโรงเรียนที่วัดไทย จะพบว่ากรรมพันธุ์

ไม่มีส่วนช่วยให้เด็กที่มีพ่อแม่ ปู่ ย่า เป็นไทย เรียนภาษาไทยได้เร็วกว่าเด็กจีนที่เริ่มเรียนภาษาไทยพร้อมๆ กับเด็กไทยเลย

อย่างไรก็ตามเรามีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการรู้รับภาษาของเด็กว่า

1. เด็กเรียนรู้ว่าเสียงใดเป็นเสียงที่ใช้ในภาษาของตนก็จะจดจำเก็บเอาไว้ เสียงใดที่ไม่ใช้ก็จะไม่จดจำและฝึกฝนออกเสียงอีกต่อไป

2. เด็กจะใช้สมรรถภาพทางสมองของตนสรุปเอาเองว่า คำใดใช้แทนอะไรได้บ้าง เช่น นาฬิกามีหลายรูปหลายแบบ ดิดข้างฝาก็มี ตั้งโต๊ะก็มี ผูกข้อมือก็มี แขนงคอกก็มี ห้อยกระเป๋าก็มี ห้อยกับพวงกุญแจก็มี ฯลฯ ต่างก็เรียกนาฬิกาทั้งสิ้น ฉะนั้น ก่อนที่เด็กจะจดจำคำจะต้องสามารถสรุปหามโนทัศน์ของคำว่านาฬิกาก่อน

3. เด็กสามารถสร้างคำใหม่ที่เด็กไม่รู้จากคำที่เด็กรู้ขึ้นมาได้ เช่น เด็กรู้จักทหารบกทหารเรือ พอมีคนบอกว่า นี่ไบบวบก เด็กจะถามว่า ไบบวบเรือเป็นอย่างไร

4. เด็กต้องสามารถสรุปกฎเกณฑ์ต่างๆ ของภาษาได้เอง เพราะเราไม่เคยสอนกฎเกณฑ์ของภาษาให้แก่เด็ก เรามาเรียนไวยากรณ์เมื่อโตแล้วกันทุกคน แต่สมรรถภาพทางสมองของเด็กที่สรุปกฎเกณฑ์ได้เอง ทำให้เด็กสร้างสรรค์คำและประโยคขึ้นมาได้

5. เด็กสามารถเข้าใจประโยคที่เขาไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย เพราะเขาใช้ความรู้ทางภาษาที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วย

6. เด็กสามารถสร้างประโยคใหม่ๆ ที่เขาไม่เคยได้ยิน หรือไม่เคยใช้มาก่อนเลย

7. การรู้รับภาษามีใช้การเลียนแบบ เด็กมักจะเลียนแบบท่าทางของผู้ใหญ่เวลาพูดเวลาเดิน เวลานั่ง แต่การใช้เสียงก็ดี การใช้คำ และรูปแบบของการพูด ลูกอาจจะไม่เหมือนพ่อแม่เลยก็ได้ จากรายงานของ Jakobson (1968: 14) ระบุว่า เด็กฝรั่งเศสและเด็กรัสเซียเมื่อยังพูดเสียง [r] ไม่ได้ จะแทน [r] ด้วยเสียงยาว เช่น [marka] เป็น [ma:ka] สำหรับเด็กรัสเซีย และ [tartin] เป็น [ta:tin] สำหรับเด็กฝรั่งเศส ทั้งๆ ที่ภาษาฝรั่งเศสและภาษารัสเซียไม่มีสระเสียงยาวด้วยกันทั้งคู่ แต่เด็กกลับนำลักษณะสั้นยาวมาใช้เอง

8. กระบวนการแก้ไขปรับปรุงบทสรุปหรือไวยากรณ์ของเด็กจะเป็นไปอยู่เสมอ ตอนแรกๆ เด็กได้รู้รับภาษาโดยการฟัง และจะพยายามสร้างประโยคขึ้นเอง แยกประโยคที่ผิดออกจากประโยคที่ถูก และแก้ไขไวยากรณ์ของตัวเองอยู่เสมอ

ขั้นในการรู้รับภาษา

เมื่อประมาณ ค.ศ. 400 เซนต์ ออกัสติน เขียนระลึกความทรงจำของตนเองใน confession ว่า เพราะข้าฯ ไม่ใช่ทารกที่พูดไม่ได้อีกต่อไป แต่ข้าฯ เป็นเด็ก (ผู้ชาย) ที่พูดได้ ข้าฯ

จำได้และเข้าใจได้สังเกตตัวเองว่า เรียนพูดอย่างไร ตั้งแต่นั้นมา ไม่ใช่ผู้ใหญ่หรือคนที่โตกว่าสอนคำให้ซ้ำๆ...โดยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แต่ซ้ำๆ เรียนด้วยตัวเอง...ซ้ำๆลองออกเสียงต่างๆที่ซ้ำๆจำได้...และโดยที่ได้ยินคำอยู่เสมอสม่ำเสมอในประโยคต่างๆ...ซ้ำๆจึงพูดออกมาได้เป็นประโยคตามใจซ้ำๆ

แต่กระนั้นก่อนที่เซนต์ ออกัสติน จะจำได้ว่าเรียนพูดมาอย่างไร และก่อนหน้าที่เด็กทุกคนจะถึงขั้นที่เซนต์ ออกัสติน จำได้ ก็มีขั้นตอนอื่นด้วย นับตั้งแต่เด็กลืมตาดูโลกไม่ว่า ณ ที่ใดของโลกนี้ เด็กจะมีขั้นตอนในการรู้รับภาษากลับๆ กัน

ขั้นออกเสียงเล่น

เมื่อเด็กอายุประมาณ 3 - 6 เดือน จะเป็นระยะที่เด็กออกเสียงเล่นให้สนุกปาก บางทีก็เป็นสระล้วน บางทีก็มีพยัญชนะเข้ามาปะปน แต่ฟังไม่ออกว่าเป็นเสียงอะไรแน่ พิณฑิพย์ ทวยเจริญ (1979: 265) ได้ศึกษาเด็กไทย ตอนเด็กอายุประมาณ 3 เดือน จะออกเสียงสระที่บอกไม่ได้แน่ชัดว่าสระอะไร แต่ไม่ใช่สระ [i] แน่นอน พยัญชนะนั้นมีทั้งเสียงริมฝีปาก หักคู้ เสียงที่ปุ่มเหงือก เสียงที่เพดานแข็ง เสียงที่เพดานอ่อน และเสียงที่ช่องระหว่างเส้นเสียง (คือ อ) เสียงนาสิกก็ปรากฏเป็นครั้งคราว ส่วนวรรณยุกต์มีทุกเสียงทั้งสามัญ เอก โท ตรี และจัตวา ต่อมาจะใช้สระหลังปากห่อ เสียงที่ปุ่มเหงือกและเสียงที่มีฐานเดียวกันมากขึ้น และตอนปลายของระยะนี้การออกเสียงจะชัดเจนขึ้น มีทั้งพยางค์ปิดและพยางค์เปิด มีทั้งเสียงพยางค์เดียวและสองพยางค์

ขั้นออกเสียงอ้อแอ้

เมื่อเด็กอายุประมาณ 6 - 12 เดือน เป็นระยะที่เรียกกันทั่วไปว่า ระยะอ้อแอ้ (babbling stage) เป็นระยะที่ออกเสียงได้มากที่สุด ทั้งเสียงที่มีใช้ในภาษาพ่อแม่ของเด็กและภาษาอื่นทั่วโลก แม้แต่เด็กหูหนวกก็ส่งเสียงอ้อแอ้เหมือนเด็กปกติ และในระยะนี้เด็กจะเลือกเฉพาะเสียงที่มีในภาษาพ่อแม่ เอาไว้ฝึกฝนออกเสียง เสียงอื่นจะทิ้งไป สำหรับเด็กไทยที่ พิณฑิพย์ ทวยเจริญ ศึกษาพบว่า เด็กออกเสียงเล่นเป็นทำนองแบบร้องเพลง เป็นการเล่นเสียงวรรณยุกต์ เสียงวรรณยุกต์โหจะเกิดกับสระที่ออกเสียงดังและเสียงยาว เสียงที่เพดานอ่อนใช้แสดงความพอใจ เสียงเสียดสีและเสียงรัวใช้เมื่อออกเสียงเล่น ต่อมาจะมีการใช้วรรณยุกต์จัตวาและตรีในการออกเสียงเล่นแบบร้องเพลงในตอนนี้อย่างเหมือนกัน เสียงที่ช่องระหว่างเส้นเสียงจะเริ่มปรากฏ ส่วนเสียงสระก็จะมีทั้งสระหน้าและสระกลาง แต่สระ [i] ยังไม่ปรากฏ บางครั้งสระก็ออกเสียงควบกับเสียงนาสิกหรือเสียงที่ช่องระหว่างเส้นเสียง

สำหรับเด็กที่ภาษาพ่อแม่ไม่มีวรรณยุกต์ก็จะออกเสียงสูงต่ำในลักษณะของเสียง
ผู้ใหญ่มากนัก

พิณทิพย์ ทวยเจริญ (1979 : 270) ได้แบ่งชั้นการเรียนรู้ภาษาของเด็กไทยละเอียด
กว่าที่กล่าวในหนังสือเล่มนี้ และพบว่าเด็กไทยอายุ 11 เดือน 13 วันถึง 13 เดือน 12 วัน ออก
เสียงคำว่า หม่า [mà:m] ได้ถูกต้อง แต่คำว่า ออก ออกเสียงเป็น [ʔʌʔ] โดยใช้เสียง [ʔ] แทนเสียง
[k] เมื่ออยู่ท้ายคำ คำว่า ถั่วก็ออกเป็น ตั่ว [dù:a] โดยใช้เสียง [d] แทนเสียง [th]

Jakobson (1968: 51-57) อ้างว่า พัฒนาการทางเสียงของเด็กพอจะสรุปได้ดังนี้

1. เด็กจะออกเสียงพยัญชนะหลัง เช่น [k], [kh], [g] ได้ที่หลังพยัญชนะหน้า เช่น
[p], [ph], [b], [m]

2. เด็กจะออกเสียงพยัญชนะเสียดสีได้ที่หลังพยัญชนะหยุดที่มีฐานเดียวกัน เช่น จะ
ออกเสียง [s] ได้หลังออกเสียง [t] เป็นต้น

3. เด็กจะออกเสียงพยัญชนะกึ่งเสียดสีได้ที่หลังพยัญชนะหยุดหรือพยัญชนะ
เสียดสีที่มีฐานเดียวกัน เช่น จะออกเสียง [ç] ได้หลังออกเสียง [s] แต่จากผลงานวิจัยของ
พิณทิพย์ ทวยเจริญ (2522: 271 - 273) พบว่า เด็กไทยเมื่ออายุระหว่าง 14 เดือน 25 วันถึง 15
เดือน 23 วัน ก็ออกเสียง [ซ] ได้แล้ว แต่ยังออกเสียง [ซ] ไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม [ซ] และ [ซ]
ในภาษาไทยมิได้มีฐานที่เดียวกัน

4. เด็กจะออกเสียงสระขึ้นจมูกได้ที่หลังออกเสียงสระธรรมดา สำหรับภาษาไทย
นั้นส่วนใหญ่เป็นสระธรรมดาทั้งสิ้น นอกจากเวลาตอบรับว่าอืม หรือเมื่อสระอยู่บนหน้า
หรือตามหลังเสียงนาสิก

Atkinson, Kilby, and Roca (1982: 291) เชื่อว่า เด็กมีความสามารถในการรู้รับเสียง
ได้ดีกว่าการออกเสียงในระยะที่อวัยวะในการออกเสียงของเด็กยังเจริญไม่เต็มที่ เด็กสามารถ
แยกเสียงที่เขาออกไม่ได้ เช่น เด็กออกเสียงคำว่า mouth และ mouse เหมือนกัน แต่ถ้าชี้รูป
ให้เขาดูเมื่อผู้ใหญ่ออกเสียงแต่ละคำเด็กจะชี้ถูกหรือในกรณีที่เด็กออกเสียงทั้งคำว่า dog
และ doll ว่า [da] โดยไม่มีเสียงพยัญชนะสะกด ต่อมาเมื่อเด็กออกเสียงพยัญชนะหลังคือ
[g] ได้ คำว่า dog เด็กจะออกเป็น [ga] เพื่อให้ผิดแผกไปจาก [da]

อย่างไรก็ตามพัฒนาการทางเสียงของเด็กมีเรื่องที่จะต้องศึกษาอีกมาก เด็กแต่ละ
คนก็แตกต่างกันออกไป จึงเป็นหัวข้อที่น่าจะศึกษากันอย่างลึกซึ้งในวันข้างหน้า

ขั้นพูดพยางค์เดียว

เมื่อเด็กอายุประมาณ 1 - 1½ ขวบ เป็นระยะที่เริ่มเข้าใจความหมายของคำ และจะออกเสียงคำนั้นซ้ำแล้วซ้ำอีก และจะพูดคำแรกออกมาซึ่งแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน เป็นระยะที่ใช้หนึ่งคำแทนหนึ่งประโยค พยางค์ที่เด็กใช้จะเป็นลักษณะ CV (พยัญชนะตามด้วยสระ) หรือ CVC (พยัญชนะตามด้วยสระตามด้วยพยัญชนะ) เสียงสระหลังปากห่อปรากฏในพยางค์เปิดและพยางค์ปิด เสียงที่ช่องระหว่างเส้นเสียงมักจะปรากฏกับเสียงวรรณยุกต์เอก เสียงวรรณยุกต์จัตวาใช้ควบกับสระหลังปรากฏบ่อยขึ้น พิณฑิพย์ ทวยเจริญ (1979: 270 - 276) พบว่า เสียงหยุดและเสียงเสียดสีมักจะเป็นเสียงที่มีฐานที่ริมฝีปากและเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกดในพยางค์ มักจะเป็นเสียงเดียวกัน ต่อมาจึงเริ่มออกเสียง [i] ได้

ในขั้นนี้เด็กก็ยังส่งเสียงร้องเพลงเล่นออกเสียงวรรณยุกต์ตรีและโทได้ แต่ยังไม่ถูกต้องทุกครั้ง เสียง [th] และ [t] ใช้เป็นพยัญชนะต้นออกบ่อยแต่บางทีก็ออกเป็น [t] หรือ [d] ไป ส่วน [kh] และ [k] ไม่ปรากฏบ่อยนัก เสียงนาสิกออกได้เฉพาะ [m] และ [n] ยังออก [ŋ] ไม่ได้ เสียง [s] ยังออกไม่ได้ แต่ใช้เสียง [j] หรือ [ch] หรือ [th] แทน เสียง [r] และ [h] ออกได้ เสียงอัมสระ [w, y] ออกได้คล่อง แต่เสียงพยัญชนะเหลว [l, r] และเสียงควบกล้ำยังออกไม่ได้

สำหรับเสียงพยัญชนะสะกดมีแต่เสียง [p, t] บางครั้งก็แทนด้วยเสียง [ʔ] และ [m, n, ŋ] ในขั้นนี้เด็กยังสับสนสระ [e] กับ [æ] อยู่ และเสียงสระ [u, o, ɔ] ยังใช้ปะปนกัน แต่เด็กก็เริ่มออกเสียงสระประสมได้

พิณฑิพย์ ทวยเจริญ (1979: 275) กล่าวว่า เด็กเรียนเสียงวรรณยุกต์สามัญและเอกได้ก่อนวรรณยุกต์อื่น ตามด้วยเสียงวรรณยุกต์จัตวา แล้วต่อมาจึงเป็นเสียงวรรณยุกต์โทและตรี แมรี สารวิทย์ (1976: 208 - 209) ก็พบว่า ลูกชายของเธอซึ่งมีพ่อเป็นไทยแม่เป็นอเมริกันก็รู้รับ เสียงวรรณยุกต์จัตวาก่อนวรรณยุกต์โท ขอให้สังเกตตัวอย่างที่เด็กอายุ 1½ ขวบ พูดตามที่พิณฑิพย์ ทวยเจริญ รายงานไว้

[phùu]	ชมพู่	[pháʔ]	พระ
[piʔ]	ปิด	[piæʔ]	เปียก
[piæʔ]	เปลือก	[mùu]	หมู
[mún]	หมูน	[thǝ]	สอง
[dóoy]	ด้วย	[yòo]	(ฮัล) โหล
[yen]	เย็น	[nóʔ]	นอก

อาจจะเป็นไปได้ว่าเด็กยังออกเสียงควบกล้ำไม่ได้ คำว่า พระ ก็ออกเป็น [pháʔ] เสียงพยัญชนะเหลวออกเป็นเสียง [y] อย่างในคำว่า ฮัลโหล คำสองพยางค์จะตัดเหลือพยางค์ท้ายพยางค์เดียวเท่านั้น เพราะพยางค์ท้ายออกเสียงดังกว่าพยางค์อื่น ฉะนั้น ชมพูจึงเหลือ [phuu] และฮัลโหลจึงเหลือ [yoo] เท่านั้น นอกจากนี้จะพบว่าเด็กอายุ 1½ ขวบ ยังออกเสียง [s] ไม่ได้ ใช้เสียง [th] แทน เสียงพยัญชนะสะกดที่มีฐานที่เพดานอ่อนก็ยังไม่สามารถใช้ [ʔ] แทน

พัฒนาการทางภาษาของเด็กทั่วโลกจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันในขั้นนี้ เพราะการออกเสียงคำส่วนใหญ่จะเป็นคำพยางค์เดียว แต่อาจจะมีคำมากพยางค์เพิ่มเข้ามาบ้าง

เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ยึดพัฒนาการทางภาษาของเด็กตามอายุเป็นเกณฑ์หลัก มิได้แยกเป็นพัฒนาการทางเสียง ทางไวยากรณ์ ทางความหมายอย่างตำราบางเล่ม จึงควรที่จะได้กล่าวถึงงานวิจัยของ Halliday (1975: 18 - 22) ซึ่งได้ศึกษาพัฒนาการทางภาษาของลูกชายของเขาเองตั้งแต่อายุ 9 เดือนถึง 1½ ขวบ พบว่ามีลักษณะที่เด็กใช้ 7 อย่างคือ

1. ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการที่จะได้สิ่งของที่เด็กต้องการ (เขาพบว่าลูกชายของเขาเมื่ออายุระหว่าง 9 - 10½ เดือน ออกเสียง [nã] เมื่อต้องการสิ่งของที่ต้องการ)
2. ใช้ภาษาเป็นคำสั่งให้ผู้อื่นทำตามที่เด็กต้องการ (เขาพบว่าลูกชายของเขาเมื่ออายุระหว่าง 9 - 10½ เดือน ออกเสียง [ã] เพื่อบอกว่า "ทำอีก ทำอีกที")
3. ใช้ภาษาในการตอบโต้กับคนข้างเคียง (เขาพบว่าลูกชายของเขาเมื่ออายุระหว่าง 9 - 10½ เดือน ออกเสียง [o] หรือเสียงสระอื่นที่ใกล้เคียงเสียงนี้เพื่อหมายความว่า "ผมและคุณ")
4. ใช้ภาษาเพื่อแสดงเอกลักษณ์ของเด็กเอง เช่น แสดงความพอใจ แสดงให้ผู้ใหญ่รู้ว่าเด็กมาแล้ว (เขาพบว่าลูกชายของเขาเมื่ออายุระหว่าง 9 - 10½ เดือน ออกเสียง [a] เพื่อบอกว่า "ดีจัง ดีแล้ว")
5. ใช้ภาษาเพื่อเสาะหาความรู้ เพื่อสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก (เขาพบว่าลูกชายของเขาเมื่ออายุระหว่าง 15 - 16½ เดือน ออกเสียงคำแตกต่างกัน แต่มีความหมายว่า "นั่นเรียกว่าอะไร")
6. ใช้ภาษาเพื่อประโยชน์ในการจินตนาการ ทำสิ่งแวดล้อมของเด็กเองให้เกี่ยวข้องกับความคิดคำนึง (เขาพบว่าลูกชายของเขาเมื่ออายุระหว่าง 12 - 13½ เดือน ออกเสียงหลายอย่างพร้อมทั้งสร้างทำเป็นนอนหลับ เป็นลักษณะเล่นตีตต่าง)
7. ใช้ภาษาเพื่อเป็นสื่อบอกผู้ที่เด็กเกี่ยวข้องถึงสิ่งที่เด็กไม่รู้ แต่ปัจจุบันนี้เด็กรู้แล้ว

ขั้นพูดสองคำ

เมื่อเด็กอายุประมาณ 1½ - 2 ขวบ ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางภาษาของแต่ละคน ระยะแรกจะเป็นการนำคำพยางค์เดี่ยวที่เด็กออกเสียงได้มาเรียงกัน เพราะยังไม่มีกริยาการใช้คำพูดสองคำกับเด็กไทยเลย จึงไม่สามารถจะยกตัวอย่างภาษาไทยได้ แต่อย่างไรก็ตามจะขอนำผลงานวิจัยของชาวต่างประเทศมาเพื่อเป็นแนวทางในการที่นักภาษาศาสตร์ไทยจะศึกษาวิจัยกันต่อไป

ในต้นทศวรรษของ 1960 ที่มีความสนใจค้นคว้าเรื่องการเรียนรู้ภาษาของเด็กเมื่อเริ่มรู้จักเอาคำสองคำมาเรียงกัน เด็กจะหยุดเสียงระหว่างสองคำนั้น จะไม่พูดสองคำต่อเนื่องกันไป ในระยะแรกจะไม่มีปัจจัยแสดงพจน์ เพศ การก กาล จะไม่มีบุรพบท ไม่มีกริยาช่วย จะไม่มีนิยมลักษณะ² ตามแบบภาษาของผู้ใหญ่และจากการวิจัยที่เป็นอิสระแก่กัน 3 แห่ง คือ ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด โรงพยาบาลวอลเตอร์รีด และมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่เบิร์กลีย์ ได้สรุปตรงกันว่า คำที่เด็กใช้เมื่อพูดสองคำนั้นจัดเป็นประเภทได้ 2 ประเภท คือ คำหมุน (pivot) และคำเปิด (open) ตามศัพท์ที่ McNeill (1966: 20) ได้บัญญัติขึ้น คำหมุนก็ได้แก่ allgone, byebye, big, more, off, pretty, my, see, night-night และ hi ส่วนคำเปิดได้แก่ boy, sock, boat, fan, milk, plane, shoe, vitamin, hot, Mommy, Daddy และคำอื่น ๆ อีก ถ้าจะเทียบคำเปิดก็คล้าย ๆ กับคำนาม แต่บังเอิญมีคำว่า hot เข้าไปด้วย ส่วนคำหมุนก็ได้กับคำที่ไม่ใช่ นาม หลักสำคัญในการแบ่งกลุ่มคำหมุนและคำเปิดออกจากกันอยู่ที่ คำเปิดเกิดโดด ๆ ได้ เด็กจะใช้ประโยคพยางค์เดี่ยว แต่คำหมุนจะต้องเกิดร่วมกับคำเปิด ขณะเดียวกันคำเปิดสองคำก็สามารถเรียงกันได้ แต่คำหมุนสองคำจะอยู่เรียงกันไม่ได้ ฉะนั้น โครงสร้างของประโยคสองคำจึงมีลักษณะดังนี้

1. P + O ได้แก่ allgone milk, see boat, more milk, pretty sock, my plane
2. O + P ได้แก่ Mommy see, Daddy put, shoe off
3. O + O ได้แก่ Mommy sock, sweater chair, Mommy lunch

Brown (1974: 454) วิเคราะห์ว่า เด็กจะใช้โครงสร้างต่อไปนี้ในประโยคสองคำที่เด็กใช้พูด คือ

1. แสดงการขยายนาม big boat
2. แสดงความเป็นเจ้าของ Mommy sock
3. แสดงสถานที่ของประธาน sweater chair
4. แสดงสถานที่ของกริยา jump chair

5. แสดงประธาน - กริยา Mommy go
6. แสดงประธาน - กรรม Mommy sock
7. แสดงกริยา - กรรม see boat

จะเห็นได้ว่าลักษณะที่ 2 และ 6 มีโครงสร้างเหมือนกัน แต่ใช้ในความหมายที่ต่างกัน ในกรณีแรกหมายถึงถุงเท้าของแม่ ในกรณีหลัง แม่กำลังใส่ถุงเท้า(ให้เด็กหรือให้ตุ๊กตาหรือแม่ใส่ถุงเท้าของแม่เองก็ได้) และในทำนองเดียวกันลักษณะที่ 3 ก็มีความหมายสองอย่างคือ เสื้อหนาวอยู่บนเก้าอี้ หรือเสื้อหนาวและเก้าอี้

ขั้นตอนแบบไนโทรเลขจนเป็นประโยคสมบูรณ์

เมื่อเด็กพูดสองคำได้แล้วขั้นต่อมามีใช้จะเป็นขั้นพูดสามคำ แต่เป็นการพูดมากกว่าสองคำขึ้นไปจะเป็นสามสี่หรือห้าคำ หรือเกินห้าคำขึ้นไปก็ได้ เมื่อถึงขั้นนี้จะเป็นเด็กอายุเกิน 2 ขวบขึ้นไป จากการวิจัยของ Weir (1962: 118) ที่ศึกษาลูกคนแรกของเธอขณะอายุ 2^{1/2} พบว่า ก่อนนอนลูกของเธอจะฝึกใช้คำว่า big และ little ดังนี้

Hi big Bob.
 That's Bob.
 Big Bob, Big Bob. Big Bob.
 Little Bob.
 Big and little
 Little Bobby
 Little Nancy
 Big Nancy.
 Big Bob and Nancy and Bobby.
 And Bob.

จะเห็นได้ว่าเด็กจะใช้ลักษณณ์ "that" และสันธาน "and" และรู้จักเอาคำมาต่อกันหลายคำ

Liles (1975 : 279) กล่าวถึงเด็กอีกคนหนึ่งซึ่งชอบพูดเล่นก่อนนอนและมีประโยคตัวอย่างดังนี้

Pig (หลายครั้ง)
 Big
 Sleep
 Big pig sleep now.

เป็นประโยคที่เด็กแต่งขึ้นเองจากจินตนาการของเด็กโดยที่ผู้ใหญ่ไม่เคยพูดประโยคดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัจจัยแสดงพจน์และกาลยังไม่ปรากฏในประโยค จากการวิจัยของ Brown (1973: 74-78) ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดร่วมกับพวกโดยการศึกษาเด็กสามคน คือ อะดัม, ซาราห์ และอีฟ พบว่าเด็กทั้งสามใช้หน่วยคำอิสระและหน่วยคำพันธะในลักษณะเดียวกัน นอกจากนั้นยังพบว่าปัจจัย -ing แสดงปัจจุบันกาล เช่น *Me going park*. ปรากฏในคำพูดของเด็กก่อนปัจจัยแสดงกาลตัวอื่น ต่อมาก็เป็นบุรพบท *in* และ *on* ตามด้วยปัจจัยแสดงพหูพจน์ แล้วจึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ในภาษาอังกฤษ

สำหรับเด็กไทยนั้น พิณฑิพย์ ทวยเจริญ (1984: 203 - 221) ได้ศึกษาการใช้ลักษณะนามของเด็กไทยอายุ 2 - 5 ขวบ พบว่า เด็กไทยอายุ 2 ขวบ จะไม่แสดงความพยายามหรือสนใจจะใช้ลักษณะนามเลย เมื่อเด็กอายุ 22 เดือน จะเริ่มนับ 1 - 5 โดยการนับนิ้วมือตนเอง แต่ถึงกระนั้นก็ยังออกเสียงคำว่า “สอง” เป็น “ถอ” ทั้งนี้ เพราะยังออกเสียงเสียดสี [s] ไม่ได้ และยังออกเสียงพยัญชนะหลังคือ [ŋ] ไม่ได้ จนกระทั่งเด็กอายุ 2½ ขวบ จึงจะเริ่มใช้ลักษณะนาม “คน” แต่เลขจำนวนที่ขยายลักษณะนามก็ยังไม่มีความหมายอย่างแท้จริงกับเด็ก เป็นต้นว่า เมื่อถูกถามว่าไปกันทั้งหมดกี่คน เด็กจะตอบว่า “หนึ่ง นอง ก็ นี คน” เป็นต้น สำหรับเด็กอีกคนหนึ่งซึ่ง พิณฑิพย์ ทวยเจริญ ศึกษาพบว่า เด็กรู้จักใช้ลักษณะนามโดยการชำนามสำคัญตามด้วยเลขจำนวนและนามตัวเดิม เป็นลักษณะนาม เช่น มีเป่าสองเป่า ไก่สองไก่ เป็นต้น พออายุระหว่าง 2½ - 3 ขวบ เด็กเริ่มใช้ลักษณะนามทั่วไป เช่น “อัน” ได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจว่านามบางคำมีลักษณะนามเป็นอย่างอื่นมิใช่เป็นลักษณะนามที่เหมือนกับคำนาม บางทีเด็กก็จะเริ่มตัดนามตัวหนึ่งออกจากคำพูดของเด็ก เช่น เดิมเคยพูดว่า หมาสองหมา ก็จะเปลี่ยนเป็นหมาสองเพื่อต้องการทราบว่าคุณลักษณะนามที่ถูกตัดคืออะไร แต่จะไม่ใส่คำว่า หมา หลังเลขจำนวนลงไปอย่างเดิม เมื่อเด็กอายุ 3½ ขวบ จะเริ่มแสดงความพยายามที่จะใช้ลักษณะนามให้ถูกต้องตามผู้ใหญ่ แต่ก็ยังใช้ผิดอยู่เช่น

“เมื่อเช้าหนูเก็บมะลิ 2 ต้น ไปฝากคุณ” (หมายถึงครู)

“หนูอยากได้กระดาษ 2 เล่ม”

จะเห็นได้ว่า แทนที่เด็กจะใช้ลักษณะนาม “ดอก” แต่กลับใช้ “ต้น” สำหรับประโยคแรก และใช้ลักษณะนาม “เล่ม” แทน “แผ่น”

จนกระทั่งเด็กอายุระหว่าง 4½ - 5 ขวบ ก็ยังต้องแก้ไขการใช้ลักษณะนามอยู่เพราะใช้ไม่ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามลักษณะนามในภาษาไทยเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กแม้แต่ผู้ใหญ่เองบางคนก็ยังใช้ผิด ๆ อยู่บ่อย ๆ เช่น ปี่ 2 เล้า เลื่อย 2 ปั้น จะพูดเป็น ปี่ 2 อัน เลื่อย

2 อัน กันก็มี จนต้องออกข้อสอบในระดับมัธยมศึกษาชั้นอยู่เสมอ ฉะนั้นจะไปหวังอะไรให้เด็กใช้ลักษณะนามให้ถูกต้องได้

McNeill (1966: 15) กล่าวว่า เด็กเริ่มจะเรียนรู้วากยสัมพันธ์ของภาษาเมื่ออายุประมาณ 1 1/2 ขวบ จนกระทั่งอายุ 3 1/2 ขวบ เด็กจะเรียนรู้วากยสัมพันธ์ส่วนใหญ่ของภาษาแต่ก็ยังมีหลายท่านที่เชื่อว่า เด็กกว่าจะรู้วากยสัมพันธ์ของภาษาอย่างดีเมื่ออายุประมาณ 5 - 6 ขวบ แต่ Slobin (1966: 40) กล่าวว่า เด็กรัสเซียกว่าจะสามารถใช้วิภัติปัจจัยได้ถูกต้องเมื่ออายุประมาณ 8 ขวบ

ความเชื่อเรื่องการรู้รับภาษาของเด็ก

มีทฤษฎีและความเชื่อเรื่องการรู้รับภาษาของเด็กแตกต่างกันออกไปว่า เด็กเรียนพูดอย่างผู้ใหญ่ได้อย่างไร ความเชื่อแรกก็คือ ทฤษฎีการเลียนแบบ เชื่อกันว่า เด็กเลียนแบบผู้ใหญ่ทั้งการออกเสียงและโครงสร้าง ความเชื่อนี้มีส่วนจริงอยู่บ้าง เพราะผู้ใหญ่เป็นคณนำเด็กพูด แต่ต้องจำไว้ว่าเด็กมิได้พูดตามผู้ใหญ่ทุกประการ ถ้าหากเด็กเลียนแบบผู้ใหญ่ก็จะต้องพูดตามผู้ใหญ่ทุกอย่าง แต่เท่าที่ปรากฏเด็กพูดภาษาของตัวเอง จากการวิจัยของ Moskowitz (1970: 429) พบว่า เสียงพยัญชนะเสียดสีในภาษาอังกฤษเรียงตามลำดับความถี่ของเสียงที่เกิดในภาษาคือ [s, ʃ, z, v, f, θ, ʒ] แต่ปรากฏว่าเด็กพูดเสียง [r] ได้ก่อนเสียงอื่น และในแง่ของวากยสัมพันธ์ ผู้ใหญ่จะพูดว่า (The) milk (is) all gone. แต่เด็กกลับพูดว่า all gone milk ซึ่งมีใช้วากยสัมพันธ์ของผู้ใหญ่ แต่เป็นโครงสร้างที่เด็กสร้างขึ้นมาเอง

อีกทฤษฎีหนึ่งที่เชื่อว่าเด็กพูดได้ถูกต้องเพราะผู้ใหญ่คอยแก้ไขคำพูดของเด็กอยู่เสมอๆ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ผู้ใหญ่มักจะรู้สึกว่าการที่เด็กพูดผิดเป็นความน่ารำก้อย่างหนึ่ง การที่เด็กพูดผิดมักเกิดจากการที่เด็กสร้างสรรค์ประโยคหรือคำใหม่ขึ้นมา โดยการเอาคำมาเรียงกันก็ดี หรือโดยวิธีการปริวรรตก็ดี เช่น เมื่อเด็กพูดว่า Nobody don't like me. แม่เด็กก็บอกว่า ต้องพูดว่า Nobody likes me. เด็กก็จะพยายามว่าตามแม่ แต่ก็คงพูดประโยคเดิม คือ Nobody don't like me. เป็นต้น ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องเด็กพูดถูกเพราะผู้ใหญ่คอยแก้คำพูดที่ผิดอยู่เสมอก็ไม่ถูกต้องทีเดียวนัก

เรามีความเชื่อว่าพัฒนาการของเด็กมีส่วนสัมพันธ์กับการรู้รับภาษา เมื่อร่างกายยังไม่พร้อมที่จะออกเสียงบางเสียง สมองยังไม่รู้รับเสียงที่แน่ชัดในภาษาของสังคมของเด็ก เด็กก็ยังไม่ออกเสียงนั้น พัฒนาการทางภาษาย่อมมีขึ้นทำนองเดียวกับพัฒนาการทางร่างกาย การรู้รับของเด็กเกิดจากชั้นการรับฟังในระยะแรกๆ แล้ว จึงจะมาถึงชั้นออกเสียง เด็กจะรวบรวมข้อมูลทางภาษาจากคำพูดของผู้ใหญ่ แล้วเด็กพยายามจะสรุปและสร้างกฎเกณฑ์

ของตนเองขึ้น แล้วจะทดสอบข้อสรุปของตนโดยการเปล่งเสียงเรียงคำและประโยคที่เด็ก
คิดสร้างสรรค์ขึ้นเองให้ผู้ใหญ่ฟัง และผู้ใหญ่จะเป็นผู้ตัดสินว่าสิ่งที่เด็กพูดผิดหรือถูก เด็ก
จะพยายามแก้ไขคำพูด ข้อสรุป และกฎเกณฑ์ที่เด็กสร้างขึ้นอยู่เสมอ ฉะนั้น การที่จะทราบว่าเด็กรู้
รับภาษาอย่างไรนั้น จะขึ้นอยู่กับการศึกษาพัฒนาการการพูดของเด็กเป็นระยะ ๆ และเป็นการศึกษา
จากเด็กหลายๆ คน ก็จะทำให้เรารู้เรื่องการรู้รับภาษาของเด็กดีขึ้น

สรุป

เด็กเรียนรู้ภาษาได้โดยอาศัยกฎที่เกี่ยวกับ เสียง คำ ไวยากรณ์ และความหมาย กฎดังกล่าวนี้ไม่มีใครบอกเด็ก เด็กจะสรุปเอาเองจากข้อมูลที่ใหญ่ให้โดยการพูดคุยกับเด็ก ความสามารถในการสรุปกฎเกณฑ์นี้เป็นสมรรถภาพทางสมองที่เด็กทุกคนมี

เด็กมีขั้นตอนในการรู้รับภาษาตั้งแต่ขั้นออกเสียงเล่น ขั้นอ้อแอ้ ขั้นพูดพยางค์เดียว ขั้นพูดสองคำ ขั้นพูดแบบไวยากรณ์จนเป็นประโยคสมบูรณ์ แต่ละขั้นตอนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางร่างกายและอวัยวะในการออกเสียง

มีความเชื่อหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการรู้รับภาษาของเด็กได้แก่ ทฤษฎีการเลียนแบบ และทฤษฎีการแก้คำพูดผิดของเด็กให้ถูกต้องอยู่เสมอ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้ไม่สามารถอธิบายได้ว่าเด็กสรุปกฎเกณฑ์ทางภาษาของตนเองได้อย่างไร เพราะถ้าเด็กจะต้องเลียนแบบประโยคของผู้ใหญ่เสมอ เด็กจะต้องมีสมองจดจำประโยคเป็นจำนวนมากมาย

เราเชื่อว่าสมรรถภาพทางสมองของเด็กทุกคนทำให้เด็กสามารถสรุปกฎเกณฑ์ทางภาษาจากข้อมูลที่ใหญ่ให้เด็กได้ และสามารถสร้างสรรค์ประโยคใหม่ๆ ที่เด็กไม่เคยได้ยินมาก่อนได้ด้วย

เด็กอายุตั้งแต่ 3 - 18 เดือน จะมีพัฒนาการเกี่ยวกับเสียงที่เห็นได้ชัดเจน และหลังจากนั้นจนกระทั่งอายุ 5 - 6 ขวบ จะมีการรู้รับเรื่องโครงสร้างของภาษาเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็จะมี การแก้ไขและพัฒนาข้อสรุปและกฎเกณฑ์ที่ซับซ้อนไปเรื่อย ๆ จนอายุ 12 - 13 ปี หลังจากนั้นไปแล้วจะมีการแก้ไขข้อสรุปและกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์น้อยที่สุด เว้นเสียจากเป็นกฎเกณฑ์อันเกิดจากแนวโน้มของสังคม

เชิงอรรถ

- ¹ [Ø] ได้แก่ เสียงสระกลางหน้าปากท่อ ดังที่พบในภาษาฝรั่งเศสอย่างในคำว่า feu 'ไฟ' noen 'ปม' ในภาษาเยอรมันอย่างในคำว่า Hölle 'นรก' Rötel 'ดินสอแดง' ในภาษาตุรกี อย่างในคำว่า göz 'ทะเลทราย'
- ² นิยมลักษณะ หมายถึง determiner อันได้แก่ นี้ นั้น โน้น หรือ this, that, these, those ดังกล่าวแล้วในบทที่ 7

แบบฝึกหัด

1. ทาเด็ก (ผู้ชายหรือผู้หญิง) อายุประมาณ 2 ขวบ ค่อยกับเด็กคนนั้นสัก 1/2 - 1 ชั่วโมง จดคำที่เด็กพูดไม่ชัดหรือไม่ถูกต้อง แล้ววิเคราะห์ดูว่าเป็นเพราะเหตุใด
2. ทาเด็กอายุประมาณ 4 1/2 ขวบ สังเกตประโยคปฏิเสธของเขา พยายามพูดให้เขาตอบปฏิเสธ ประโยคปฏิเสธเหล่านั้นไว้แล้ววิเคราะห์การเปลี่ยนประโยคบอกเล่าเป็นปฏิเสธของเด็ก
3. ให้เด็กอายุประมาณ 1 1/2 ขวบ ออกเสียงคำต่อไปนี้ แล้ววิเคราะห์ดูว่าเหตุใดเขาจึงออกเสียงคำเหล่านี้ได้หรือไม่ได้

มา	นาน	ย่า	ดู
มัด	ป็น	เดิน	ตอบ
กา	ปาก	ตัก	ลูก
ออก	น้ำ	ชี้	หู

4. เพื่อนของท่านมีลูกอายุประมาณ 4 1/2 ขวบ ยังใช้ลักษณะนามผิด ๆ ถูก ๆ พ่อของเด็กบอกว่าจะยอมเสียเวลาวันละครึ่งชั่วโมง สอนลูกให้ใช้ลักษณะนามให้ถูก ท่านมีความเห็นอย่างไร
5. พิณทิพย์ ทวยเจริญ (1984: 217) พบว่า เด็กไทยเมื่ออายุ 4 1/2 ขวบ ใช้ลักษณะนามเคื่อง (หมายถึงเครื่อง) กับ เตารีด รถไฟล็กสวาเกน รถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยาน ตู้เย็น และนาฬิกาปลุก แทนที่จะใช้ลักษณะนามอย่างผู้ใหญ่ ท่านคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด
6. ปกติแล้วเด็กมีภาษาพูดของเด็ก เช่น คำว่า หม่า อ้า ฯลฯ ขอให้ท่านลองเขียนคำที่เด็กใช้เสมอ ๆ แล้ววิเคราะห์กฎเกณฑ์ทางเสียงว่าเด็กลดเสียงใดบ้าง เพราะเหตุใด
7. ทาเด็กอายุประมาณ 3 ขวบ เอาผ้าเช็ดตัว ผัดตัดเลื่อยยาวประมาณ 1/2 เมตร พรหมเช็ดเท้า รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผัดิบเช็ดรถ ธงชาติชาติต่าง ๆ เท่าที่จะหาได้ รูปธงชาติจากหนังสือและผ้าอ้อมของเด็ก แล้วถามเด็กว่าสิ่งของดังกล่าวข้างต้นเรียกว่าอะไร จดคำตอบของเด็กเข้าหมวดหมู่แล้ววิเคราะห์ว่าเด็กมีเกณฑ์ในการสรุปอย่างไร

บรรณานุกรม

- Atkinson, Martin. David Kelby and Iggy Roca. 1982. *Foundations of General Linguistics*. London, George Allen & Unwin.
- Bloom, Lois M. 1972. *Language Development: Form and Function in Emerging Grammar*. Cambridge, MA, MIT Press.
- Brown, Roper. 1970. *Psycholinguistics : Selected Papers*. New York, Free Press.
- _____. 1973. *A First Language: The Early Stages*. Cambridge, MA. Harvard University Press.
- Halliday, Michael. 1975. *Learning How to Mean*. London. Edward Arnold.
- Jakobson, Roman O. 1968. *Child Language, Aphasia and Phonological Universals*. The Hague. Mouton & Co.
- Liles, Bruce L. 1975. *An Introduction to Linguistics*. Englewood Cliffs, NJ. Prentice-Hall, Inc.
- McNeill, David. 1966. *Developmental psycholinguistics. The Genesis of Language*. ed. by Frank Smith and George Miller. Cambridge, MA, MIT Press.
- _____. 1970. *The Acquisition of Language: The Study of Developmental Psycholinguistics*. New York. Harper & Row. Publishers.
- Moskowitz, Arlene I. 1970. The two-year old stage in the acquisition of English phonology. *Language* 46.426-441.
- Sarawit, Mary. 1976. Assimilation in child language acquisition. *Tai Linguistics in Honor of Fang-Kuei Li*. cd. by Thomas W. Gething. Jimmy G. Harris and Pranee Kullavanijaya. 205-213. Bangkok. Chulalongkorn University Press.
- Slobin, Dan I. 1971. *Psycholinguistics*. Glenview, IL. Scott, Foresman and Company.
- Tuaycharoen, Pintip. 1979. An account of speech development of a Thai child: from babbling to speech. *Studies in Tai and Mon-Khmer Phonetics and Phonology*. ed. by Theraphan L. Thongkum, Vichin Panupong, Pranee Kullavanijaya and M.R. Kalaya Tingsabadh. X-377. Bangkok. Chulalongkorn University Press.
- _____. 1984. Developmental strategies in the acquisition of classifiers in Thai. *Selected Papers from the International Symposium on Languages and Linguistics*. cd. by Pintip Tuaycharoen et al. 203-222. Chiangmai, Chiangmai University.
- Weir, Ruth H. 1962. *Language in the Crib*. The Hague, Mouton & Co.